

Union des Villes et
Communes de Wallonie asbl
Fédération des CPAS

Vereniging van de Stad en de
Gemeenten van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest
Afdeling OCMW

Association de la Ville et des
Communes de la Région de
Bruxelles-Capitale
Section CPAS

VVSG
voor **gemeente & OCMW**

AFDELING
OCMWS

BIJLAGE: Standpunt OCMW's asielbeleid en opvang van asielzoekers

1. Asielbeleid

a) Voldoende opvangplaatsen nu!

Eerst en vooral moet de **acute crisis in het opvangnetwerk** voor asielzoekers aangepakt worden. Dit kan alleen indien er **onmiddellijk voldoende middelen worden vrijgemaakt zodat er voldoende opvangplaatsen georganiseerd kunnen worden**. Het alternatief, financiële steun aan asielzoekers, moet absoluut vermeden worden want de bijbehorende stijging van het aantal asielaanvragen (aanzuigeffect) zou nu nefast zijn.

Fedasil en de opvangpartners, waaronder de OCMW's die in Lokale Opvanginitiatieven (LOI) 7.500 opvangplaatsen aanbieden, hebben inmiddels alle mogelijke inspanningen geleverd: waar mogelijk werd overcapaciteit voorzien, op korte termijn werden 850 bijkomende tijdelijke opvangplaatsen georganiseerd, er werden noodopvangplaatsen ingericht, er werden hotels ingeschakeld. Dit allemaal zonder bijkomende middelen voor personeel of logistieke ondersteuning. De (werk)druk op het personeel van opvangstructuren en OCMW's wordt onhoudbaar. De kwaliteit van de geboden materiële hulp heeft al lang een kritische ondergrens bereikt.

Toch hebben deze opeenvolgende ad hoc maatregelen geen resultaat kunnen boeken. In tegendeel, enkele duizenden asielzoekers en andere rechthebbenden werden en worden naar de OCMW's doorverwezen voor financiële steun en haast evenzoveel huurwaarborgen en begeleidingen bij het vinden van huisvesting.

Het betreft:

- 579 asielzoekers waarvan de toewijzing aan een opvangstructuur werd opgeheven door de instructie van Fedasil van 21 november 2008;
- naar schatting 2.600 asielzoekers werden en worden intussen aan een OCMW toegewezen;
- tot 137 nieuwe EU-onderdanen moeten de materiële hulp verlaten in toepassing van de instructie van Fedasil van 28 mei 2009;
- het ontwerp van programmawet maakt een einde aan het recht op materiële hulp van ruim 800 vreemdelingen wiens regularisatieaanvraag om medische redenen ontvankelijk werd verklaard (dit aantal stijgt voortdurend).

Door de overbezetting van het opvangnetwerk heeft een aantal asielzoekers bovendien geen toegang tot de nodige **begeleiding bij hun asielprocedure** waardoor zij om administratieve redenen worden afgewezen. Dat is niet alleen in strijd met internationaal recht waardoor België gebonden is, dat leidt ook tot een stijging van het aantal meervoudige asielaanvragen, één van de oorzaken van de overbezetting van het opvangnetwerk.

b) Opvangnetwerk in evenwicht

Volgens de OCMW's is **materiële hulp tijdens een korte asielprocedure de beste oplossing voor de opvang van asielzoekers**. De asielzoeker kan optimaal begeleid en beschermd worden maar ook voorbereid worden op een mogelijks negatieve beslissing en een vrijwillige terugkeer. Financiële steun geeft daarentegen een verkeerd signaal aan de betrokken asielzoekers, is te vermijden omwille van het aanzuigeffect, de minder intensieve begeleiding van de asielzoeker en de moeilijkheden die OCMW's hebben bij het begeleiden van cliënten die zo'n onzeker verblijfsrecht hebben. Het vinden van bijvoorbeeld huisvesting voor iemand die én OCMW-cliënt is, én asielzoeker én daarenboven een onzeker verblijfsrecht heeft, vraagt bijzonder veel inspanningen van de OCMW's zonder enige garantie dat er op (middel)lange termijn gewerkt kan worden aan de integratie van de betrokken cliënten.

Wij pleiten voor een globale en duurzame oplossing voor het asieldossier. Om het opvangnetwerk op lange termijn beheersbaar te houden en instroom en uitstroom in evenwicht te brengen en te houden¹, is **een pakket op elkaar afgestemde maatregelen** noodzakelijk.

Wij vragen:

- snel duidelijkheid over de regularisatiecriteria om nodeloze meervoudige asielaanvragen te voorkomen;
- dringend een oplossing voor het acute probleem van het huidige hoge aantal meervoudige asielaanvragen (1/3 van het totaal aantal asielaanvragen is een meervoudige asielaanvraag!), bijvoorbeeld door het recht op materiële hulp te voorzien tot en met een tweede asielaanvraag en het nadien te beperken tot asielzoekers waarvan de meervoudige asielaanvraag door de Dienst Vreemdelingenzaken werd aanvaard;
- snelle behandeling ten gronde van aanvragen tot regularisatie om medische redenen zodat deze vreemdelingen met een beslissing ten gronde kunnen uitstromen; Het aantal bewoners van een opvangstructuur met een ingediende aanvraag tot regularisatie om medische redenen stijgt. Zodra de aanvraag ontvankelijk verklaard wordt, kunnen deze vreemdelingen kiezen tussen verder verblijf in de opvangstructuur of maatschappelijke dienstverlening door een OCMW. Het ontwerp van programmawet maakt een einde aan dit keuzerecht waardoor diegenen waarvan de aanvraag ontvankelijk werd verklaard doorstromen naar de OCMW's. Deze vreemdelingen hebben echter slechts een precair verblijfsrecht van 3 maanden (verlengbaar per 3 maanden tijdens het eerste jaar van het onderzoek ten gronde) of 1 maand (na het eerste jaar wordt de verblijfstitel maandelijks verlengd). De OCMW's kunnen met andere woorden geen begeleiding met perspectief op (middel)lange termijn starten, wat in feite hun opdracht is, en hebben grote moeilijkheden om huisvesting te vinden voor deze groep. Daarom vragen wij dat er op korte termijn een

¹ De verhouding tussen instroom en uitstroom is de laatste jaren verslechterd:
2006: 12.086 aankomsten versus 14.039 vertrekken dus positief saldo van 1.953
2007: 11.060 aankomsten versus 10.029 vertrekken dus negatief saldo van 1.031
2008: 12.731 aankomsten versus 10.803 vertrekken dus negatief saldo van 1.928
(Cijfers uit QRVA 52 van 23 maart 2009 - antwoord van Marie Arena, minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie op vraag nr. 138 van 10 februari 2009 van Bart Tommelein)

beslissing ten gronde wordt genomen zodat deze vreemdelingen naar de OCMW's doorstromen met een verblijfsrecht van één jaar.

- snellere administratieve afhandeling van genomen verblijfsrechtelijke beslissingen; Volgens de opvangstructuren en de OCMW's is het regelmatig lang wachten op de betekening van een genomen verblijfsrechtelijke beslissing alsook van uitwijzingsbevelen. Ook dat belemmert de uitstroom uit de opvangstructuren.
- ondersteuning voor opvangpartners en OCMW's bij het zoeken naar huisvesting voor vreemdelingen die de opvangstructuur kunnen verlaten (zie verder);
- een grondige evaluatie van het opvangsysteem als basis voor eventuele aanpassingen in plaats van opeenvolgende ad hoc maatregelen en aanpassingen via programmawet.

In afwachting van een politieke doorbraak, moet de federale overheid evenwel de door haar instellingen goedgekeurde wetgeving met inbegrip van de **Opvangwet² onverminderd toepassen**. Het toepassen van de beperking 'zolang de voorraad strekt' (want daar komt het toch op neer) op de materiële opvang is onaanvaardbaar.

c) Gezinnen met minderjarige kinderen die illegaal verblijven

Voor de gezinnen met minderjarige kinderen die illegaal verblijven is er momenteel geen plaats in het opvangnetwerk. Fedasil stuurt deze mensen terug naar het OCMW. Het OCMW kan niet anders dan maatschappelijke dienstverlening, andere dan dringende medische hulp, weigeren. Voor deze gezinnen wordt de taak van het OCMW voor het overige immers bij wet beperkt tot het doorverwijzen naar Fedasil. Wanneer deze gezinnen tegen de weigering van Fedasil (minder frequent) en/of van het OCMW een beroep bij de arbeidrechtbank indienen, wordt ofwel Fedasil veroordeeld tot het bieden van opvang (wat betekent dat voor andere rechthebbenden weer geen plaats is en die dan op hun beurt naar het OCMW worden doorgestuurd) ofwel het OCMW veroordeeld tot financiële steunverlening. De OCMW's kunnen begrijpen dat bij het toekennen van een opvangplaats voorrang gegeven wordt aan nieuw aangekomen asielzoekers om financiële steun te vermijden. Maar de OCMW's begrijpen niet dat er geen oplossing komt voor de groep gezinnen met minderjarige kinderen die illegaal verblijven. Het federale probleem wordt doodleuk doorgeschoven naar de OCMW's die opnieuw heel wat middelen aan gedingen en gerechtskosten zullen moeten verspillen. Ook dat zijn middelen van de belastingbetaler!

2. Huisvesting

In het opvangnetwerk verblijven ook vreemdelingen die een verblijfsrecht hebben (volgens de meest recente cijfers ongeveer 650 personen – gemiddeld 4% van de totale opvangcapaciteit). Niet alleen is dat in de Opvangwet voorzien (en dus geenszins slecht beheer), dat is ook onvermijdelijk. Wie vandaag een verblijfsrecht krijgt, heeft morgen nog geen huisvesting gevonden. Het kan toch niet de bedoeling zijn om vreemdelingen met verblijfsrecht op straat te zetten of allemaal via de daklozenopvang te laten doorstromen.

De OCMW's pleiten voor een positieve aanpak van deze problematiek. OCMW's die bijkomende inspanningen kunnen doen om deze doelgroep te huisvesten, moeten daarvoor beloond worden.

² Wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, Belgisch staatsblad 7 mei 2007

Niet alleen deze doelgroep heeft problemen op de huisvestingsmarkt. Alle OCMW-cliënten en alle huurders met beperkte middelen hebben het steeds moeilijker om betaalbare huisvesting te vinden. **Om alle huurders beter te wapenen op de huisvestingsmarkt vragen wij dat er een federaal huurwaarborgfonds wordt opgericht. In afwachting daarvan vragen wij (financiële) ondersteuning van de OCMW's bij het zoeken naar huisvesting en het plaatsen van een huurwaarborg.**

De specifieke installatiepremie voor asielzoekers kan vervangen worden door de reguliere installatiepremie voorzien in de OCMW-wet. De specifieke installatiepremie voor asielzoekers bestaat naast de installatiepremies voorzien voor enerzijds leefloongerechtigde en anderzijds steungerechtigde cliënten die de hoedanigheid van dakloze verliezen. Aangezien een asielzoeker die recht kan hebben op die specifieke installatiepremie ook steungerechtigd zal zijn, is deze specifieke regeling overbodig. Zij maakt het alleen nodeloos complex voor de maatschappelijk werkers. Bovendien moet de asielzoeker zich vestigen in de toegewezen gemeente (spreidingsplan) of in de gemeente van het bevoegde OCMW (zonder spreidingsplan dus het OCMW van de plaats van inschrijving in het wachtregister) waardoor heel wat asielzoekers de premie toch niet kunnen krijgen en de OCMW's die kosten met eigen middelen financieren.

3. Verblijfsrecht

De OCMW's vragen ook een aantal aanpassingen van het **verblijfsrecht** zodat zij hun opdracht beter kunnen vervullen. Knelpunten inzake asielprocedure en verblijfsrecht hebben immers invloed op de opvang van asielzoekers alsook op de OCMW-hulpverlening aan vreemdelingen waaronder heel wat ex-asielzoekers.

a) Lopende verblijfsprocedures

Er moeten voldoende middelen worden vrijgemaakt zodat de **verblijfsprocedures nog korter** worden zonder in te boeten op de kwaliteit van de behandeling. De perceptie dat een procedure onrechtvaardig verloopt, leidt immers alleen tot meervoudige aanvragen. Lange behandelingstermijnen leiden dan weer tot een stijgend aantal aanvragen. Wij pleiten voor korte en duidelijke procedures, in bepaalde gevallen gekoppeld aan een recht op maatschappelijke dienstverlening. De terugverdieneffecten van kortere procedures kunnen dit mee financieren.

De beslissing tot regularisatie van een vreemdeling wordt steeds vaker gekoppeld aan de **opschortende voorwaarde dat de vreemdeling zijn identiteit kan bewijzen**. Voor veel vreemdelingen betekent dit dat zij een reispas of nationaal identiteitsdocument moeten aanvragen bij de ambassade van hun herkomstland. Volgens terreinwerkers is het bij een aantal ambassades moeilijk om dergelijke documenten te krijgen als de aanvrager illegaal verblijft. In afwachting van het bewijs van hun identiteit, blijven deze vreemdelingen geblokkeerd. Ze hebben een positieve regularisatiebeslissing en hebben daarom recht op financiële steun. Maar ze hebben geen verblijfsdocumenten en kunnen bijgevolg niet werken, geen bankrekening openen enz. Daarom stellen wij voor om ofwel de eerste verlenging van de regularisatie aan deze voorwaarde te koppelen ofwel een verblijfsdocument van bijvoorbeeld 3 maanden toe te kennen zodat de aanvraag bij de ambassade vanuit legaal verblijf kan gebeuren.

De mogelijke **combinatie tussen een recht op financiële steun van het OCMW en een illegaal verblijf** veroorzaakt heel wat problemen. Illegaal verblijvende vreemdelingen kunnen bijvoorbeeld geen bankrekening openen en dus geen elektronische betalingen doen. De grootste groep illegaal verblijvende vreemdelingen met recht op financiële steun zijn de asielzoekers in beroep bij de Raad van State. Net die groep stroomt vanuit de opvangstructuren naar de OCMW door. Daarnaast bestaat deze groep uit vreemdelingen die overmacht kunnen inroepen wat kan leiden tot een veroordeling door de arbeidsrechtbank van het OCMW tot steunverlening. Wij vragen de **creatie van een specifiek verblijfsdocument** voor de periode dat er nog een recht op maatschappelijke dienstverlening bestaat dat minstens toelaat dat er een bankrekening geopend kan worden en dat een aangetekend schrijven kan worden afgehaald.

Verder vragen de OCMW's dat de bevoegdheid om een vreemdeling als **staatloze** te erkennen aan het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen wordt toegekend zodat de erkenning meteen gepaard kan gaan met het afleveren van een verblijfstitel.

b) Vrijwillige terugkeer en gedwongen uitwijzingen

Omdat gedwongen uitwijzen niet altijd kan, moet realistisch ingezet worden op **vrijwillige terugkeer**. Niet alleen op het einde van een verblijfsprocedure maar ook voor de groep al langer illegaal verblijvende vreemdelingen. De OCMW's pleiten voor specifieke door de federale overheid te organiseren terugkeerprogramma's met bijvoorbeeld het oprichten van open terugkeerhuizen en terugkeercoaches.

Gedwongen uitwijzing is een noodzakelijk sluitstuk van elk migratie- en asielbeleid. De OCMW's aanvaarden dat. Gedwongen uitwijzen blijft echter ook moeilijk. Talloze mensen worden gedoogd zonder enig recht op hulp. Ze vormen een gemakkelijke prooi voor tal van misbruiken (prostitutie, zwartwerk, bedelarij, ...). Hoe moeten de OCMW's omgaan met de talloze hulpvragen die ze van deze illegalen ontvangen? De federale overheid moet een einde maken aan de huidige hypocrisie waarbij de federale overheid enerzijds toegeeft dat deze mensen niet kunnen terugkeren naar hun land van oorsprong en ook niet uitgewezen kunnen worden en hen anderzijds in de illegaliteit laat leven op het grondgebied.

4. Ondersteuning van de OCMW's

De OCMW's vragen verder **financiële ondersteuning** voor het vervullen van hun opdracht ten aanzien van vreemdelingen. Vreemdelingenbeleid is een federale bevoegdheid. De federale overheid bepaalt welke vreemdelingen een verblijfsrecht kunnen krijgen, hoe de procedure zal verlopen en wat de sociale rechten van die vreemdeling zijn tijdens en na het doorlopen van die procedure. Het is dan ook niet meer dan logisch dat de federale overheid de volledige kost verbonden aan het vreemdelingenbeleid draagt met inbegrip van de personeelskost van de OCMW's. Aangezien de lokale besturen geen inbreng hebben inzake vreemdelingenbeleid, in tegendeel, hen wordt gevraagd het federale beleid loyaal mee uit te voeren, moet de nationale en niet de lokale solidariteit hier spelen.

Ten slotte benadrukken wij het belang van **duidelijke en tijdige communicatie** over genomen maatregelen aan de OCMW's zowel op het vlak van maatschappelijke integratie als op het vlak van het verblijfsrecht. Wat maatschappelijke integratie betreft, ligt het accent de laatste tijd op de materiële opvang. Fedasil verstuurd verschillende instructies naar de opvangstructuren. Slechts één keer werden ook de OCMW's op de hoogte gebracht van de

gevolgen van de genomen maatregel op hun opdracht. Verblijfsrecht is een complexe materie die voortdurend evolueert. Dat verblijfsrecht bepaalt mee welk OCMW bevoegd is en welke rechten op OCMW-hulpverlening de vreemdeling heeft. Maatschappelijk werkers kunnen dit onmogelijk tot in het detail opvolgen.

Claude EMONTS,
Président de la Fédération
des CPAS de l'Union
des Villes et Communes
de Wallonie

Michel COLSON,
Voorzitter van de Afdeling OCMW
van de Vereniging van de Stad en de
Gemeenten van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest

Theo JANSSENS,
Voorzitter van de Afdeling
OCMW's van de Vereniging van
Vlaamse Steden en Gemeenten

Nota: Een vertaling in het Frans van deze bijlage volgt binnen enkele dagen. – Une traduction en français de cette annexe sera envoyée dans les jours qui viennent.